

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislarni to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 350 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
"Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish"	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
"Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях"	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida "Salam" maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'rne 269	Majidov Nizom Baxramovich
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari 273	Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti 277	Tolibov Shoxrux Muminovich
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston 280	Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari 283	Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность 286	Кахоров Абдумалик Рахматулло угли
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана 289	Салим Дониёров
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati 294	Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан 299	Холикова Зарнигор Камолиддин кизи
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati 302	Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari 307	Rustamov Sunnatillo Rustamovich
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati 310	Hamroyev Xurshid Jalilovich
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya 314	Turapov Bahromjon Alisher o'g'li
O'zbekiston Respublikasida yashirin iqtisodiyotni qisqartirishga yo'naltirilgan davlatning siyosati, me'yoriy-huquqiy bazasi va iqtisodiy islohotlari 317	Xasanov Jaxongir Jamshidovich
"Qurilish materiallari sanoatida innovatsion faollikni rag'batlantirish mexanizmi" 321	G'ulomov Ilhom Akramovich
Legal foundations and challenges in the implementation of guarantees for foreign investors' rights 324	Alisherova E'zoza, N. Kh. Rakhmonqulova
Innovatsion faollikni oshirish orqali qurilish materiallari sanoatida raqobatbardoshlikni ta'minlash 326	G'ulomov Ilhom Akramovich
Soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishni ta'minlashining huquqiy-me'yoriy asoslari 329	Hakimov Feruz Xurshid o'g'li
Транснациональные корпорации и международное право: к формированию глобальных экономических норм через расширение правосубъектности 334	Хидоятлов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning hozirgi holati va uni shakllantiruvchi omillar 338	Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova
Abxidjit Banerdji va Ester Dyuflo ilmiy qarashlarida kambag'allikni qisqartirish istiqbollari 343	M.E.Rajabboyev
Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali eksport samaradorligini oshirish 346	Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi

TRANSPORT VA LOGISTIKA INFRATUZILMASINI MODERNIZATSIYA QILISH ORQALI EKSPORT SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi

mamurakurbonova7@gmail.com

ORCID: 0009-0001-1963-5255

Annotatsiya: Ushbu maqolada transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish jarayonlari va ularning eksport samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan. Mamlakatda olib borilayotgan infratuzilmaviy islohotlar, mintaqaviy integratsiya jarayonlari hamda raqamli transformatsiya imkoniyatlari o'rganilib, eksport xarajatlarini kamaytirish, yetkazib berish tezligini oshirish va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni ta'minlashdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan "yashil logistika"ni joriy etishning istiqbollari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: transport infratuzilmasi, logistika xizmatlari, eksport samaradorligi, raqamli transformatsiya, mintaqaviy integratsiya, yashil logistika.

Abstract: This article examines the modernization of transport and logistics infrastructure and its impact on export efficiency. The study analyzes national infrastructure reforms, regional integration processes, and the opportunities of digital transformation. Special emphasis is placed on reducing export costs, improving delivery speed, and enhancing the competitiveness of domestic products in global markets. The article also explores the prospects of introducing environmentally sustainable practices and the concept of "green logistics."

Key words: transport infrastructure, logistics services, export efficiency, digital transformation, regional integration, green logistics.

Аннотация: В статье рассматриваются процессы модернизации транспортной и логистической инфраструктуры и их влияние на эффективность экспорта. Анализируются проводимые в стране инфраструктурные реформы, процессы региональной интеграции и возможности цифровой трансформации. Особое внимание уделено снижению издержек экспорта, повышению скорости доставки и обеспечению конкурентоспособности продукции на мировых рынках. Также рассматриваются перспективы внедрения принципов экологической устойчивости и «зелёной логистики».

Ключевые слова: транспортная инфраструктура, логистические услуги, эффективность экспорта, цифровая трансформация, региональная интеграция, зелёная логистика.

Globalizatsiya jarayonlari kuchayib borayotgan bir davrda transport va logistika infratuzilmasining rivojlanishi mamlakatlar iqtisodiy salohiyatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylanmoqda. Xalqaro savdo jarayonlari samaradorligi nafaqat ishlab chiqarish hajmiga, balki mahsulotlarni jahon bozorlariga tezkor, xavfsiz va iqtisodiy jihatdan maqbul yetkazib berish imkoniyatlariga ham bog'liqdir. Shu nuqtayi nazardan, transport-kommunikatsiya tizimini modernizatsiya qilish eksport salohiyatini oshirishda hal qiluvchi o'rin tutadi.

O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalari tobora kengayib borayotgan bir paytda, transport va logistika sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar strategik ahamiyat kasb etmoqda. Mamlakatning geografik joylashuvi, yirik bozorlar bilan yaqinligi va tranzit imkoniyatlari mavjud infratuzilmani zamonaviy talablar asosida yangilashni taqozo etadi. Shu jarayonlarda avtomobil, temir yo'l, havo va multimodal tashish xizmatlarini takomillashtirish, shuningdek raqamli logistika texnologiyalarini joriy etish eksport samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan davlat dasturlari, xalqaro hamkorlik loyihalari va investitsiya tashabbuslari mazkur sohaning modernizatsiya jarayonlariga turtki bermoqda. Bu boradagi amaliy harakatlar natijasida tashqi savdo yuklarini tashish xarajatlari qisqarib, eksport qilinayotgan mahsulotlarning jahon bozorida raqobatbardoshligi ortishi kutilmoqda.

Shu bois ushbu maqolada transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilishning eksport samaradorligiga ta'siri nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. E'tibor asosiy yo'nalishlarning iqtisodiy mazmunini ochib berishga, mavjud tajribalarni o'rganishga va mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorlik jihatlarini ko'rsatishga qaratiladi.

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish eksport samaradorligini oshirishning strategik yo'nalishlaridan biridir. Jahon xo'jalik aloqalari chuqurlashib, ishlab chiqarish zanjirlari tobora murakkablashayotgan sharoitda mamlakatning tashqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantirish uchun nafaqat ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, balki tayyor mahsulotlarni tezkor, sifatli va raqobatbardosh tarzda jahon bozorlariga yetkazib berish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda transport tizimi, logistika xizmatlari va ular bilan bog'liq infratuzilmaviy tarmoqlarning samaradorligi asosiy hal qiluvchi omilga aylanadi.

Transport tizimining zamonaviy talablarga moslashtirilishi mamlakat eksport siyosatini qo'llab-quvvatlovchi negiz vazifasini bajaradi. O'zbekiston sharoitida transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish jarayonlari avtomobil yo'llarini rekonstruksiya qilish, temir yo'l transportini raqamlashtirish, yangi aviaparklarni joriy etish hamda multimodal transport markazlarini barpo etish orqali amalga oshirilmoqda. Masalan, so'nggi yillarda "Toshkent – Andijon – O'sh" avtomagistrali va "Angren – Pop" temir yo'l liniyasi mamlakatning ichki hududlari va mintaqaviy bozorlar o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Bunday loyihalar eksport yuklarining tranzit vaqtini qisqartirish, tashish xarajatlarini kamaytirish va mahsulotlarni yetkazib berishning uzluksizligini ta'minlash imkonini bermoqda.

Temir yo'l transporti o'zining yuk tashish quvvati va nisbatan past xarajatlari bilan eksport tizimining tayanch bo'g'ini hisoblanadi. Shu sababli sohada yangi texnologiyalar, jumladan avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, GPS asosidagi kuzatuv mexanizmlari va elektron yuk deklaratsiyasi tizimlarini keng joriy etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Avtomobil transportida esa "yashil koridor" tamoyillarini qo'llash, bojxona nazoratini soddalashtirish va xalqaro standartlarga mos logistika markazlarini tashkil etish eksport samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Transport infratuzilmasi samarali ishlashi uchun logistika xizmatlari ham zamonaviy talablar asosida rivojlanishi lozim. Logistika jarayonlarining kompleks boshqaruvi — mahsulotni ishlab chiqarish joyidan iste'molchiga yetkazib berishgacha bo'lgan barcha bosqichlarni qamrab oladi. Shu bois, logistika xizmatlarini modernizatsiya qilish eksportni rag'batlantirishning muhim bo'g'ini hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekistonning tashqi savdo hajmi ortib borayotgan bir sharoitda logistika xizmatlariga bo'lgan talab keskin oshmoqda. Bu jarayonda zamonaviy omborxona majmualarini tashkil etish, sovuq zanjir logistikasini kengaytirish, elektron savdo bilan integratsiyalashgan logistika tizimlarini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, oziq-ovqat mahsulotlarini eksport qilishda logistikaning "sovuq zanjir" komponenti mahsulot sifatini saqlash va xalqaro bozor talablari darajasida yetkazib berishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, logistika xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorlikka erishish imkoniyati kengaymoqda. Elektron hujjat aylanishi, onlayn kuzatuv tizimlari, yuklarni real vaqt rejimida monitoring qilish imkoniyatlari tashish jarayonini tezlashtirib, ortiqcha byurokratik xarajatlarni kamaytiradi. Shu bilan birga, raqamli logistika eksport qiluvchilar uchun yangi bozorlar bilan ishlash imkoniyatini kengaytiradi.

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilishning asosiy maqsadi — eksport samaradorligini oshirishdir. Eksport samaradorligi deganda, mahsulotni minimal xarajatlar va vaqt bilan xorijiy iste'molchiga yetkazib berish, uning sifatini saqlash va jahon bozorlarida raqobatbardoshligini ta'minlash tushuniladi.

O'zbekiston misolida aytish mumkinki, transport va logistika xarajatlari eksport mahsulotlarining umumiy tannarxida salmoqli ulushga ega. Bu ko'rsatkich rivojlangan mamlakatlarda 10–12 foizni tashkil etsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda ba'zan 25–30 foizga yetadi. Shu sababli infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali xarajatlarni qisqartirish, eksport mahsulotlarining narxini pasaytirib, ularni jahon bozorida yanada jozibador qilish imkonini beradi.

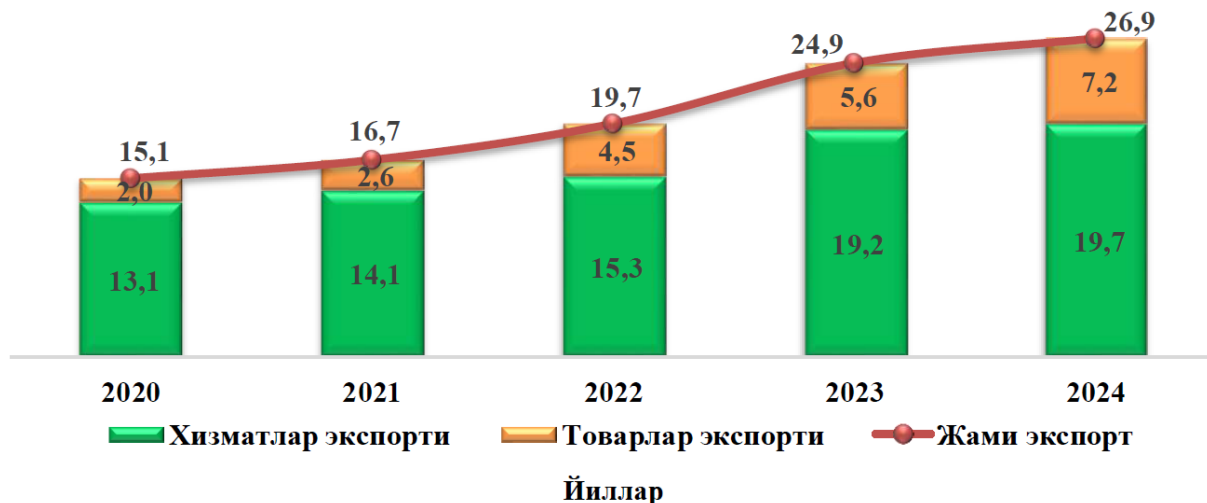
Eksport samaradorligi faqat transport xarajatlari bilan emas, balki yetkazib berish tezligi bilan ham belgilanadi. Masalan, O'zbekistondan Yevropa bozorlariga qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetkazib berishda vaqt omili juda muhim. Agar transport-logistika tizimi tezkor ishlasa, mahsulot sifati saqlanadi va xorijiy xaridorlar ishonchini qozonadi. Shu jihatdan, transport infratuzilmasi modernizatsiyasi eksportni geografik jihatdan kengaytirish imkonini ham yaratadi.

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish davlat siyosatida ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan. Qabul qilingan milliy strategiyalar, Prezident Farmonlari va Hukumat qarorlari ushbu sohada islohotlarni jadallashtirishni nazarda tutadi. Jumladan, "O'zbekiston – 2030" strategiyasida transport-

kommunikatsiya tizimini modernizatsiya qilish va xalqaro transport koridorlari bilan integratsiyalashish bo'yicha aniq vazifalar belgilangan.

Mazkur islohotlarni moliyaviy jihatdan ta'minlashda davlat byudjeti mablag'lari, xalqaro moliya institutlari kreditlari va xususiy sektor investitsiyalarining uyg'unligi muhim rol o'ynaydi. Xususan, Osiyo Taraqqiyot Banki, Jahon Banki va Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki kabi xalqaro institutlarning ishtiroki sohada yirik infratuzilma loyihalarini amalga oshirish imkonini bermoqda. Ushbu islohotlar natijasini eksport hajmining oshib borishida ham ko'rishimiz mumkin (1-rasm):

1-rasm. O'zbekiston Respublikasi eksporti hajmi dinamikasi (yanvar-dekabr, mlrd. AQSH dollari)¹

Grafikdan ko'rinishicha, 2020-yilda jami eksport hajmi 15,1 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 26,9 mlrd dollarga yetgan. Bu esa so'nggi to'rt yil davomida eksport hajmining barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda.

Xizmatlar eksporti 2020-yildagi 2,0 mlrd dollardan 2024-yilda 7,2 mlrd dollarga oshgani kuzatiladi. Bu jarayon transport-logistika xizmatlari, turizm va IT sohalarining rivojlanayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tovarlar eksporti ham izchil o'sib, 2020-yildagi 13,1 mlrd dollardan 2024-yilda 19,7 mlrd dollarga yetgan. Bu ko'rsatkich ishlab chiqarish quvvatlari kengaygani va tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlari oshganini ifodalaydi.

Umuman olganda, grafikda eksport hajmi yil sayin oshib borayotgani, ayniqsa 2022-yildan boshlab o'sish sur'ati tezlashgani ko'rinadi. 2023-yilda 24,9 mlrd dollar, 2024-yilda esa 26,9 mlrd dollarga erishilishi mamlakatning tashqi savdo salohiyati sezilarli darajada mustahkamlanayotganini anglatadi. Bunday natijalar transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish, bojxona jarayonlarini soddalashtirish va xalqaro hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirish orqali eksport samaradorligini oshirishda erishilayotgan yutuqlarni tasdiqlaydi.

Hozirgi zamon transport-logistika tizimini raqamlashtirish infratuzilmaning modernizatsiya jarayonida alohida o'rin tutadi. Raqamli texnologiyalar yordamida yuklarni kuzatish, yo'nalishlarni optimallashtirish, bojxona tartib-taomillarini tezlashtirish va transport oqimlarini boshqarish samaradorligi keskin oshadi.

Masalan, blokcheyn texnologiyalarini joriy etish orqali hujjatlar aylanishida shaffoflikni ta'minlash, sun'iy intellekt yordamida logistika jarayonlarida prognozlashni amalga oshirish va "aqlli ombor" tizimlarini kengaytirish eksport samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan, transport va logistika sohasida raqamli transformatsiya nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki xalqaro standartlarga mos xizmatlar taqdim etish imkonini ham beradi.

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilishda ekologik barqarorlik masalasi ham muhim ahamiyatga ega. Global tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, "yashil logistika" tamoyillarini qo'llash, ya'ni ekologik toza transport vositalaridan foydalanish, energiya tejankor texnologiyalarni joriy etish va chiqindilarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar nafaqat ekologik xavfsizlikni ta'minlaydi, balki eksport qiluvchi davlatning xalqaro imijini mustahkamlaydi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda ekologik barqaror transport vositalarini joriy etish, avtomobil transportida gaz va elektr energiyasidan foydalanish hajmini oshirish, shuningdek "yashil" logistika markazlarini yaratish bo'yicha qadamlar tashlanmoqda. Bu esa uzoq muddatda eksport faoliyatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

¹ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi hisobotlari // stat.uz

Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish mamlakat eksport salohiyatini oshirishda hal qiluvchi omil bo'lib, iqtisodiy samaradorlikning yangi manbalarini shakllantiradi. Infratuzilmaviy loyihalarning keng ko'lamda amalga oshirilishi nafaqat tashqi savdoda raqobatbardoshlikni kuchaytiradi, balki milliy iqtisodiyotning xalqaro bozorlar bilan integratsiyalashuv jarayonini tezlashtiradi. Zamonaviy transport tarmoqlari va logistika xizmatlarining rivoji mahsulotlarni qisqa muddatlarda, past xarajatlar bilan yetkazib berishni ta'minlab, eksport qiluvchi korxonalar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi.

Kelajakda ushbu sohani yanada rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalarni keng tatbiq etish, raqamli transformatsiyani jadallashtirish va xalqaro standartlarga mos xizmat ko'rsatish mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish, qo'shni davlatlar bilan transport koridorlarini samarali yo'lga qo'yish va tranzit imkoniyatlaridan to'liq foydalanish mamlakat eksportini geografik jihatdan kengaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan "yashil logistika"ni rivojlantirish, xususiyl sektor ishtirokini kengaytirish va xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish sohaning uzoq muddatli samaradorligini ta'minlaydi. Bunday yondashuv nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki mamlakatning xalqaro maydondagi imijini mustahkamlaydi hamda transport va logistika tizimini global rivojlanish tendensiyalari bilan uyg'unlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. M. Porter. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985. – 557 p.
2. P. Krugman, M. Obstfeld, M. Melitz. International Economics: Theory and Policy. 11th edition. – Boston: Pearson, 2018. – 792 p.
3. J. Stiglitz, C. Walsh. Economics. 4th edition. – New York: W. W. Norton & Company, 2006. – 856 p.
4. M. Stopford. Maritime Economics. 3rd edition. – London: Routledge, 2009. – 815 p.
5. D. Waters. Global Logistics: New Directions in Supply Chain Management. 7th edition. – London: Kogan Page, 2019. – 512 p.
6. A. Harrison, R. Van Hoek. Logistics Management and Strategy. 5th edition. – Harlow: Pearson Education, 2014. – 384 p.
7. OECD. Logistics and Competitiveness for Development. – Paris: OECD Publishing, 2018. – 210 p.
8. UNCTAD. Review of Maritime Transport 2023. – Geneva: United Nations, 2023. – 152 p.
9. A. Sheffi. The Resilient Enterprise: Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage. – Cambridge: MIT Press, 2005. – 320 p.
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi hisobotlari // stat.uz

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>